

כך יבא להרהר בהרהורי עבירה כו' עיי"ש ועי' מש"כ בשמ"ב (ח"א סי' ס סק"ז) דאף רמזוה להשתדל לראות מלכים, מ"מ אין להשתדל לראות המלכה, ואף אם כוונתו כדי לברך עליה, דחיישינן להרהור נוכדי"ל במס' כתובות (יז.) ושו"ע (אהע"ז סי' סה ס"ג) דאסור להסתכל בפני הכלה, אע"ג דהתם נמי מצוה איכא לחד מ"ד כדי לחככה על כעלה, ועי' בדברינו לעיל (יט: ד"ה אין הולקין) שהבאנו מתשו' פרי השדה (ח"ג סי' קעג) ותשו' ערוגת הבושם (סי' לט) שהוכיחו מהגמי שם דאסור לילך לקרקס לראות חיות משונות כדי לברך ברוך משנה הכריות, משום מושב לצים, ועוד משום דאיכא תערובות נשים ואנשים ומגרה יצה"ר בנפשיה. אך נראה דבמקום שיש אימת המלכות ומוכרח לילך לראות המלכה, לכאורה מותר לילך כמש"כ במג"א (סי' תרנו סק"ח) דמותר לעבור על לית מפני אימת המלכות נע"י בדברינו במס' גיטין נו. ד"ה סבורן. וע"ע במג"א (סי' רכז סק"ז) בענין לעבור על מצוה דרבנן כדי לראות מלכי עכו"ם. והנה יש שכתבו לברך על ראיית המלכה שלא חיישינן להרהור, מטעם דמעיקר הדין אין חיוב לראות את המלכה, ומה"ט קי"ל במס' ברכות (נח.). והובא במג"א (שם) שגם סומא מברך, ובברכ"י (שם) כתב שהרואה המלך כים בספינה קטנה ואינו רואה את המלך כעצמו, אך יודע בכירור שהמלך שם יכול לברך, וא"כ ה"נ אינו מחויב לראות את המלכה כדי לברך עליה. ועוד הביאו ראייה מהא דאמרינן במס' נדה (יג.) דכיון דבעיתי לא אתי להרהורי, וה"נ איכא אימת המלכה. אך זה פשוט דבמקום דאיכא למיחש להרהור בודאי אסור ללכת לראות פני המלכה אפי"ו כדי לברך עליה. ועי' בתשו' בצל החכמה (ח"ב סי' יט) שהאריך אי יש לברך על ראיית המלכה.

שכתב הטעם למה אין נוהגין לברך ברכה זו, משום דכוונת הגמ' דוקא כשהם נאות ביותר כמש"כ ברמב"ם (ברכות פ"י), ומי יוכל לדקדק בזה.

ועי' בא"ד (שם ס"ק כג) דאפי' על נקבות מברך ברכה זו, ומקורו מגמ' כאן. וכ"כ בערוך השולחן (שם ס"ד) דאף שאין להסתכל באשה, זהו דרך הסתכלות הרבה נע"י בדברינו כמאמר הבא, אבל ראייה בעלמא הא בע"כ רואה ולית לן בה. וכן פסק במשנה ברורה (שם ס"ק לך) שאין חילוק בין זכרים לנקבות. ועי' בא"ד (שם סק"ג) דאפי' ראה אשה שהיא אוהבת אותו לאחר ל' יום מברך שהחיינו. ובברכ"י (שם אות ב) כתב, דפשוט דאיש מברך על אשה ואשה על איש. אך בשערי תשובה (שם סק"א) כתב בשם הלק"ט, דהיינו דוקא באשתו אמו בתו ואחותו. וכ"כ בשו"ע הרב (סדר ברכות הנהנין פ"ב אות יא). וכ"כ במשנה ברורה (שם סק"א), והסביר בשעה"צ (סק"ב) דבאחרת הלא אסור לאסתכולי, וגם אם במקרה נסתכל לא שייך נהנה ושמח בראייתה [דבברכת שהחיינו צריך שישמח ויהנה בראייתה]. וכן משמע בערוה"ש (שם ס"ג). ועי' בכף החיים (שם סק"ב) בשם היפ"ל, דאין לאדם נכבד לברך על אשתו, ואפי' על בתו לא נהגו לברך. ועי' בנמוקי אור"ח (שם סק"ג) שהעמיס בדברי הא"ר, דאין הפי' שנהנה בהסתכלות בפניה, אלא כיון שהיא אוהבת אותו ע"כ הוא דורש טובתה ושמח בשלומה שרואה אותה בכריאות הגוף וכיו"ב, אבל לא בהסתכלות בפניה שזה אסור בא"א ובפרט נהנה כו', וע"כ דאין הכוונה בהסתכלות בזיו קלסתר פנים, שגם באדם מכוער בפניו שייך ברכה זו כו', ועיי"ש מה שתמה על הפמ"ג (א"א שם סק"ב).

והנה פשוט דאף דמברכין ברכת שככה לו בעולמו גם על נקבות, מ"מ אסור להשתדל לראותה כדי לברך עליה, ורק אם ראה אותה באקראי בעלמא כגון דאמרי' כאן דקין זוית הואי אז מברך עליה. ועי' כמאירי דאם ראה גוי נאה מותר לשבח מי שעשאו כו', מ"מ בנקבה אסור לאדם להסתכל בה, שמא מתוך

ולאיסתכולי מי שרי כו'. עי' בפתח עינים,

דהסתכלות באשה אפילו דרך

העברה אסור, וראייה לזה מדאמרי' בסמוך

דקין זוית הואי, ואי איתא שדרך העברה

מותר, אמאי איצטריך לשנויי קרן זוית הואי,

ליה דאפי' היה זכר אסור, דאסור להסתכל ברמות אדם רשע, אלא ודאי ההסתכלות בעלמא שרי, ורק להסתכל ביותר אסור, משא"כ באשה אפי' סתם ההסתכלות אסור, ופלא שנעלם ממנו כל הנ"ל, והא רלא פריך הגמ' הכי משום דעדיסא מיניה פריך.

שוב ראיתי ביד מלאכי (כלל קעט) שהאריך ג"כ בזה, והקשה מגמ' דהכא, ותירץ רס"ד דמדקאמר דאמר רשב"ג מה רבו מעשיך ה', וכן רע"ק ככה אהוה שופרא דכלי בעפרא, ש"מ דדקו בה שפיר בהסתכלות יותר מראיה, ולהכי פריך ולאסתכלי מי שרי, ויש הכרח לזה מדנטר לאקשווי הכי עד דמשני על רב דאודווי הוא דקא מודה, שהרי כלל גדול בידינו דכשמקשה תלמודא מאיזה משנה או ברייתא מתקן לה ברישא והדר מוטיב מינה תיובתא [כ"כ בשטמ"ק במס' כתובות (מח.) והבאנו דבריו בקונט' תורת הלימוד וההוראה (אות ד) עיי"ש], וא"כ הו"ל לתרוצי תחילה הברייתא ולאקשווי ולאסתכלי מי שרי כו', ואח"כ לתרץ דברי רב, אלא ודאי מדנטר לאקשווי הכי עד הכא, דסבר המקשה דמדאודווי קא מודה ומגמתו להודות להקב"ה, ע"כ שראה אותה בהבטה מרובה, ומשנינן קרן זוית הואי, דמ"מ לא ראו אותן בהסתכלות כי קרן זוית הואי, ולא יכלו לזוהר ולהעצים עיניהם, וה"ה דהוה מצי לשנויי להדיא שאני רשב"ג ורע"ק דראיה בעלמא ראו, אלא קושטא דמילתא קאמר כי מעשה שהיה כך היה.

שם ע"ב הכא נמי בעבידתיה טריד. כתב הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין בספר הזכרונות (מ"ע א פ"ב) ומובא באוצה"פ (סי' כג אות יב) דאותן הלומדים חכמת הטבעיות וצריכים לידע תשמישן של כל בריה כיצד, נראה נמי דשפיר דמי להסתכל דעסוקים בחכמתם. ובאפי' זוטרי (סי' כג סק"ח) כתב, דאדם החולה בעצירת השתן, ויש הכרח לפעמים שאומן יוציא את השתן ע"י כלי המתקוק לכך, שכל כי האי מילתא אמרי' אידי דטריד לא אתי להרהורי, דאל"כ היכי שרינן למול את הגרים והעבדים דילמא אתי

לשני דרשב"ג ראה דרך העברה, אלא מוכח דרשב"ג לא חזא אלא דרך העברה והיה באונס דקין זוית הואי. ומזה יש ראיה למשי"כ הסמ"ע (חומ"ס סי' קנד ס"ק יד) לענין שאין להסתכל בבית חבירו, דלשון הסתכלות היינו אפילו ראייה מועטת בלי כוונת ראות, דהרי מכאן מבואר דאפי' הסתכלות דרך העברה נמי אסור דמיקרי הסתכלות. אבל ע"י במג"א (סי' קכח ס"ק לה) בענין להסתכל על ידי הכהנים בשעת נשיאות כפים, וכן כתב (סי' רכה סק"כ) בענין להסתכל בדמות אדם רשע, דלשון הסתכלות היינו להסתכל הרבה, אבל ראייה מועטת אינו בכלל זה. ומכאן קשה על דבריו, וכן ראיתי בעבודת עבודה שהקשה מכאן על המג"א, דאי"כ מאי פריך הגמ' ולאסתכלי מי שרי, הא יל דלא הסתכלו אלא ראו ראייה מועטת, ובנהאי גוונא אינו אסור. ובאמת כדברי המג"א נבר כתב האבודרהם (ברכות השבח) בשם הרא"ש, ומובא בב"י (או"ח ריש סי' רכט) לענין המסתכל בקשת, דאין המסתכל כרואה, כי המסתכל מוסיף ומדקדק בהבטתו יותר מהרואה. ובשמ"ב קונ"א (ח"ד סי' קנב ס"ק יב) הבאנו ראיה לזה מפרש"י (חוקת כא-ח) ולשון ראייה היינו ראייה בעלמא, ולשון הבטה היינו שמביט בכוונה, ובתרגום אונקלוס על 'הביט' כתב 'ומסתכל', ועל 'וראה' כתב 'יחזו'. וכן מוכח מדברי הרא"ש במס' כתובות (פי"ב סי' ג) ומובא בהמקנה (קונ"א סי' סה סי"ב) שיש לחלק בין ראייה להסתכלות. וכ"כ בשטמ"ק שם (יז.) בשם הרא"ם הלוי. וכ"כ בצ"ח במס' ברכות (כד.) ובהגה' יעב"ץ (שם) דהא דאסור להסתכל באצבע קטנה של אשה היינו שמעיין בהשגחה ובכוונה, וכן מוכח מדברי הרמב"ם (אס"ב פכ"א ה"ב) עיי"ש. וכ"כ בעזר מקודש (אהע"ז סי' כה ס"ב) דבכל מילי דאמרו חז"ל דאסור להסתכל, יש לחלק בין הסתכלות דהיינו מעיין ותוקע דעתו בזו, לראיה שהוא דרך העברה בעלמא שמותר. וע"ע כדברינו במס' כתובות (עה. ד"ה אני ואיחי). אולם ע"י כביאור הלכה (סוס"י רכה י"ה אפילו) שהביא מכאן ראייה להמג"א, דלמה פריך הגמ' מהא דאסור להסתכל באשה, תיפוק

עבודה זרה דף כ

מ"ז מגן דוד

אורח חיים רכה ברכות פרטיות

תיב מגן אברהם נ"י

באר הגולה

יא אינו חוזר. כיון דחד טעמא הוא, ששמה כשראה או כשאלו ענבים וידע שהיו יאל מהם, והכל שמה אחד הוא, אפילו שמי ליה אחר מ' יוס, מידי דהוה אלוכל דנהוגין שלא לברך ביום שני שהיינו, אע"ג דלי יומא קמא חול לא שעת עשייה ולא שעת מנוה היל, הכי נמי כשהאי גוונא, ודעמי נוטה לפטור יותר מלחיו, ומספיקא אני מונע מלאכול ענבים עד שאני שומה מירוש (מהרי"ל סימן ש"ו) [קכז] ורדב"ז [חלק ד סימן אלף קפה] כתב לברך. וכמעט ש"ה [שער האוסיות, קדושה, כלל יא אות א] דכשישמה יין, טוב שיבא עמנו לרדי חיוב שהיינו ממנוס אחר. וכן כתב מטה משה [סימן שס]. ומכל מקום משמע דוקא כששומה מירוש, אבל כשהוא יין אע"פ שידע שהוא חדש, ה"א אין כריך לברך, משום דאין ניכר בין חדש לישן, וכמו שכתבתי סעיף (י"א) [א] [סי"ק יד]: יב שאינו מתחדש. פירוש דבר שאינו גדולי קרקע כגון עופות ודגים אינו מנכר, דאף על פי שהוא לא אכל ממנו ימים רבים, אמריס אכלו ממנו ימים רבים, אע"פ שיש המתחדש משנה לשנה, כגון רימ"ר הינד"י והורד וכיוצא בהם, אינו מנכר זמן (רדב"ז חלק ב' ע"ד [ב] חלק א' מ"ג חלק ד סימן אלף קפה). ומלאמי כתוב בתש"ז [ב] וכן משמע בצרכות דף ל"ז [ע"ב] בחוספות ד"ה ה"ה] האוכל מנחות מנכר שהיינו מתחלפות, ולא היה אוכל כלל ב' פעמים בשנה, ע"ש: יד שאין לו זמן קבוע. זה לשון הרב צ"ח יוסף [ד"ה ומת ה"ה] בשם ה"ר מנוח [על הרמב"ם ברכות י' ב']. מהרי"ו ורי"ל [בסוף חסדוסי דיען והלכות סימן לע"ב] ע' טור:

ה' א"ב ברך שהיינו על ענבים בשישתה יין חדש יא אינו חוזר (י) ובברך: ו' פרי יב שאינו מתחדש (כ) משנה לשנה אפילו אם יש ימים רבים שלא אכל ממנו אינו מברך שהיינו: הנה (י) פרי (כ) שמתחדש יג (יב) שני פעמים בשנה מצרכין עליו שהיינו (ט) אכל יד שאין לו זמן קבוע לגדולו אין מצרכין עליו (ט) לכן אין מצרכין שהיינו (ט) על (א) ירק חדש דעומד כל השנה בקרקע:

ז' אינו מברך שהיינו על הבוסר אלא כשהבשילו האשכולות ענבים וכן בבל פרי אחר גמרו: ח' הרואה כושי (י) וניחור דהיינו (י"ד) שהוא ארום הרבה והלבקן דהיינו שהוא לבן הרבה וזו והקפה דהיינו (ט"ז) שבמנו גדול ומתוך עוביו נראית קומתו מקופחת והננס והררקנס (ט"ח) דהיינו מי שהוא מלא יבלת ופתווי הראש דהיינו (י"ח) שכל שערותיו דבקות זה כזה ואת הפיל ואת הקוף מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם משנה הבריות:

ט' הרואה את החיגר ואת פוז הקטע ואת הסומא ומוכה שחין והבקנין (י"ח) והוא מי שמנומר בנקודות יז דקות אם הם ממעי אמה מברך משנה הבריות ואם נשתנה אחר כך (ט) מברך דייני האמת (א) ויש מי שאומר (ב) דדוקא יד על מי (י"ד) שמצטער עליו אבל על כותי (ט) אינו מברך (כ"א) ואינו מברך אלא פעם ראשונה שהשינוי עליו גדול מאוד: [הנה] י' יש אומריס יב משלשים יוס (ט"ז) לשלשים יוס:

י' הרואה אילנות טובות ובריות נאות כ' (ט"ז) [כ"ב] י"א אפילו כותי (י"ז) [כ"ג] או בהמה (י"ח) רדב"ז חלק ב' ע"ד [ב] חלק א' מ"ג חלק ד סימן אלף קפה. ומלאמי כתוב בתש"ז [ב] וכן משמע בצרכות דף ל"ז [ע"ב] בחוספות ד"ה ה"ה] האוכל מנחות מנכר שהיינו מתחלפות, ולא היה אוכל כלל ב' פעמים בשנה, ע"ש: יד שאין לו זמן קבוע. זה לשון הרב צ"ח יוסף [ד"ה ומת ה"ה] בשם ה"ר מנוח [על הרמב"ם ברכות י' ב']. מהרי"ו ורי"ל [בסוף חסדוסי דיען והלכות סימן לע"ב] ע' טור:

הגהות והערות
יא] כן כתב המרדכי סוכה רמז ששעה בשם ר"י:
יב] בבתי העקב"א סימן לקימן רמז אף לפינוי נמצא בסימן רמז:
יג] ברוח הוצא בחוספות ברכות ט:
יד] עיי' ד' אהרן הגה"ע דמיירי כן נולד מאז ואם לניס אכל על פי כושיס אין לברך ואם היו כושיס ורלו לכן אפשר לומר דבר הנוגז: ל' ברכות שאלוהיך ש"ה י"א על ג"ה:
טז] עיי' סימן ר"ח סעיף ג', וסימן רכ"ד סעיף א' בהנה: (גמ"יין סי"א)
יז] ב"ה מ"ג, ד קאי על הגדה דרס סימן רמז, ולא מוכר על הגדה ששכח לו בעומתו:
יח] עיי' ס"ק ד' וברכת אלוהי העדה א:
יט] עיי' ב"ד' סוף סימן קכ"א: (גמ"יין סי"א)
כ] בפור כתב לברך כל שלשים יוס על ברכות אמתות ולא לגבי ברכה זו, והעמ"ס ה"ה שעתה טעור לברך כל שלשים יוס גם בברכה זו, עיי' פאור הגה"ע סקכ"א: [כא] עיי' פרישה סוף ש"ה י"א על ג"ה:

הגהות רע"א
ה' (פניא פקייא) אין צריך צברך משום דאין ניכר. ואם שמה יין חדש ואח"כ אוכל ענבים, ל"ע אם מנכר על ענבים אחר שכתב שמה יין חדש עיי' מג"א סי"ט: (י) (פניא: הדיח) ירק חדש דעומד כ"ה השנה. אלוהי רכה סימן חקפ"ג ס"ק ג' כתב מהרי"ל היה נוהג לכתוב ערעלעפ"ל בראש השנה היה הוא מנכר, והיה מנכר עליו שהיינו עיי"ש: (ז) (פניא פקייא) רדב"ז חלק ב', רצ"ה, בצ"ל [מכת"י]: (ח) שם פקייא וכן משמע בברכות. ככל קדמו צל"ח וזו בברכת הזמן מנחות דף ע"ה [ע"ב] פקייא ד"ה ה"ה: (ט) (ש"ע סעיף ט) מברך דייני האמת. ואם הרואה אותו אינו יודע אם נולד כן אם לא צריך עיון אם יברך דייני אמת דאוקמה לן אחזקה מכת רוב דרוכ כעלמא אינם בעלי עינים. עיי' [טו] יורה דעה סימן פ"א ו"ע לעיל: (י) (פניא פקייא) ודא דאמרינן, מגלה כ"ח [ע"א]:

ביאור הגר"א
מין אם ניכר אינו בטל. ועוד דא"כ עגולים ומלבנים נמי. וגם דברי תרומת הדין שם וסימן לג חמדה שכתב ביי וענבים ודבר שמא אוליין, וקשה דא"כ תאנים שחורות ולבנות ודאי שם אחד לענין משנה. וגם אין ראה מרש פוק ראשיה הגז [חולין ק"ו]. ב' דקאמר שם ב' מינים שחופות ולבנות, דשם קאמר לדברי הסלקא דעתך רבזכרים ונקיבות ודאי ליכא לספקו. וכן מפרק ד' דברייתות נ"ט. ב' אין ראה, ועיי' רש"י שם דף כ' א' ד"ה ור' יהודה סבר כו' הואיל והם כו': [יא] [פניא ה' א"ב]. אע"ג דקרי' כרבא בפרק ה' דעבודה זדה [ס', א] דבתי שמא אוליין, כיון דחד טעמא לא מברכינן, דהא אם בייך על לולב בשעת עשייה אינו מברך בשעת נטילה [מנה"מ, א] ועיי' רא"ש בפרק קמא דפסחים [סימן ז'] מה שכתב בענין שהיינו שאין מברכין בשעת בדיקה, וצ"ע. ועיי' שם במהרי"ל בסימן קל"ה [קכז] וסימן ר"ג [קכט]: [פניא ון פרי כו'. עיי' מ"א [סי' יב]: [יג] [הנה] שפתחדש כו'. עיי' חוספות דברכות ל"ז ב' ד"ה היה כו': [יד] [פניא חן שהוא כו' שהוא כו'. רש"י שם ג' נ"ח, ב' ד"ה גיחור ד"ה לוקח]. וגמרא בכורות מ"ה ב': [טז] [ש"ב כו'. טור], וכפירוש הראשון שברש"י שם [ברכות נ"ח, ב' ד"ה קפח], אבל בגמרא הגיל [בכורות מה, ב] איחא בקרא ויבא יג, וכן הוא בקרא ויבא יג, [טז] ויש מי כו'. לא קאי רק ורש"י [בכרות שם ד"ה פתוי ראש]: [יז] [פניא ון ודואו מי כו'. עיי' מ"א [סי' יב]. וכן הוא בקרא ויבא יג, [טז] ויש מי כו'. לא קאי רק על דייני אמת, אבל משנה הבריות לא גרע מפיל וקוף, ועיי' מ"א [סי' יח]: [כ] דדוקא. וכמו בסעיף א' לענין שהיינו: [כא] ואינו כו'. הראב"ד דאילו לשיטתו כמו שכתוב לעיל סימן ר"ח סעיף ג' [י"ח], ודוה שכתב [הרי"מ] יש אומריס כו', וכן כתב הטור ע"ש, וכן מה שכתוב בסעיף י' ואינו מברך כו' ג"כ לשיטתו, ולא ככ"ח [סוף הסימן]: [כב] [פניא ין אפילו כותי כו'. גמרא עבודה זרה דף כ' א': [כג] או בהמה. ירושלמי [עבודה זרה פ"א הלכה ט] הביאו חוספות שם זכ, או ד"ה הרואה ושאר פוסקים:

הגהות הספ"ע
פניא י' אפילו כותי. והא דכתב לעיל [סעיף ט] [דאין] ודא מברך על הכותי, דוק הנהם במשנה [בבב"ת ואם אינו מצטער] אינו שתייכא [כענין, אבל] ברות נאות וענין ידן שרואה ברות נאות נהנה, ולכן מברך אפילו [על כותי]:

ע' האגור [סימן ש"ח] (לדעת מהרי"י מולן): י' טור וסמ"ג [ענין כו הלכות ברכות ההדלה והקשה ק"ו, א] בשם רב שרירא גאון [רמב"ם ברכות י' ב' והנהו מיימוניות שם אות ג' מרדכי סוכה סימן השעה סמ"ק סימן קנה הלכות ברכות נקטות והדלות]: כ' הרשב"א [משניות]: ג' שאלה [פ"א סימן ר"ג]: ל' ברכות נ"ח [ע"ג]: מ' שם: נ' טור בשם הראב"ד [משניות ופקקים סימן ר"ג]: ס' ברכות מ"ג ג' ו"ג [ע"ג]: ע' ירושלמי שם [פ"ט הלכה א]:

עבודה זרה דף כ

משבצות זהב

פרי מגדים

אשל אברהם

תיג

עשרת זקנים

רכה (א) ויש. עיין ט"ז. כן כתב הלבוש [סעיף ט] עוד תירץ הלבוש דאף משנה הברית בחיגר ואילך דווקא מי שמצטער עליהם מה שאין כן הרואה כושי בסעיף ח' וודאי אף מי שאין מצטער ועכ"ר נמי מברך, יע"ש. ועיין מ"א [ס"ק] ח"י כתב כתיבין א'. ומה שכתב הט"ז דאין מברך אלא פעם ראשון קאי גם אמשנה כו' כן הוא וודאי שכתב שהשינוי עליו גדול מאוד. ומה שקשה מסימן רי"ח סעיף ג' דפסק משלשים לשלשים מברך, וכאן פסק כראב"ד ובטור משווה אותם יע"ש, תירץ בפרישה [סימן רי"ח ורישה אות א] ובנחלת צבי כאן ריש לחלק בין התם לכאן דאין כאן התפעלות חדש כל כך כמו התם, יע"ש. הפרי חדש [אות ב] הראה לאה"ע [סימן ל"ד נ"ב] א, בן ושם נאמר דריב"ש בשם מרור היה מלעג לומר בלא שם מה תועלת ועיין סימן רי"ד ב"ח וד"ה ומ"ש ונפקא ומיושב כאן סעיף ב' בהג"ה, (וי"ו) [וסימן מר] נ"ג סעיף ח, יע"ש:

וכן כתב הט"ז אות א' כן, יע"ש: **יב משלשים.** עיין מ"א. עיין מה שכתבנו ב"ט דלא קשה על המחבר בה: **כ אפילו.** עיין מ"א. בסומן רכ"ט סעיף א' דנקשה אסור להסמל ציור ומנך עליו נראה מעוטת הוא הדין כאן נעו"ס כן:

[אות ט] מזה ועיין אות שאלה זה. פנים מאירות חלק א' סימן ו"ו הקשה, ו"ל מרבי אליעזר ב' מינים ורבי עקיבא מיקל מירבן ומכל מקום ב' מינים לזמן ירושלמי וא"י יוא"ר: **יא אינו.** עיין מ"א. וקח פרי אחר ויזון להוליא גם את זה: **יב שאינו.** עיין מ"א. וכמהין אין לנכך שהסיני דמחזיר גדלין, גם אין להם זמן קטע, עיין אליה רבה אות י"ג ומ"א [ס"ק] י"ד: **יג שני פעמים בשנה.** עיין מ"א. נכרות ל"ז ב' [מוספות] ד"ה היה וקף רש"י [מנחות עה, ד ד"ה היה] דפירש שם י"ג נכסן של הקריב מעולם יודה נכסן: **יד שאין.** עיין מ"א. עיין אליה רבה [ס"ק] י"ג נכס הפרישה [אות ה] לזנון ומיני לפתן [כמו מילרין רובין] מנך שהסיני, יע"ש: **טו והקפח.** עיין מ"א. ועיין אליה רבה ט"ו ואת ט"ו ואת י"ו, יע"ש: **טז הקטע.** בירדיו. רש"י נכרות נ"ח ב' ד"ה קטע דתנא חיגר מה שאין כן נעלמא קטע לחוד נרגליו הוא. ויכול להיות הקטע מציימו: **יז דקות.** עיין מ"א. לא וזמ"ר שפרענגלין, עיין אליה רבה אות י"ט. סומא נכתי עיניו: **יח על.** עיין מ"א. בסומן עיין מה שכתבנו ב"ט דלא קשה על המחבר בה: **כ אפילו.** עיין מ"א. בסומן רכ"ט סעיף א' דנקשה אסור להסמל ציור ומנך עליו נראה מעוטת הוא הדין כאן נעו"ס כן:

ערך למה הריק"ש

סיף י בסוף [הרואה וכו']. ועל רמת המים נאלצינו ר"ל כשעלה גילום כל לרכו כמד רכ"ו נחשבה [סימן אלף ל"ה] [מ"א סימן טע] שמנך שהסיני כל שלל ראה מוספת המים גילום נמקום שאלו ראה אותם חסר רכ"ו עיין מ"א:

באר היבט

סימן קל"ה דאפילו ב' מיני אגסים [אין] תפוחים או אגוזים מברכין. ומטה משה כתב בשם ספר חסידים אפילו יש להם טעם אחד כגון אדומות ושחורות [מ"א ס"ק י]. וכן פסק בשבועות שנות יעקב חלק ב' סימן ל"ו דיש לנכך שהסיני על קירש"ן שחורות ואדומות על כל אחד ואחד בפני עצמו, ע"ש. ובתשובות פנים מאירות [תק א] סימן ו' הקשה עליו והגיש ז"ע ע"ש. ועיין נהלכות קטנות (ס"ג) [תק א] סימן רל"א: (י) ובברך. ורדב"ז ומרומת הדשן כתבו לנכך על היין חדש. ומספיקא אני מונע מלאכול ענבים עד ליל ב' דראש השנה שאני שומה מירוש מהרי"ל וטוב שיצא את עצמו ליד חיוב שהסיני ממקום אחר, כגון על פרי חדש או על מלוגם וכיוצא בהן, וישע"ן חדש נזרד וכשיביר יזון לפטור גם אותו. עמק צדקה ושל"ה. ומ"מ משמע דוקא כששומה מירוש אבל כשהוא אין אעפ"י שידע שהוא חדש א"צ לנכך משום דאין יכיר בין חדש לישן [מ"א ס"ק יא]. ואם בירך שהסיני על יין חדש ל"כע"א אינו חוזר לנכך שהסיני על הענבים עולת תמיד [מ"ק ד]: (יא) משנה א' שנה. פירוש דבר שאינו גדולי קרקע כגון עופות ודגים אינו מנכך, דאעפ"י שהוא לא חל ממנו ימים רבים אחרים אכלו ממנו [מ"א ס"ק יג]. לא יש לומר הפירוש שעומד על העץ יומר משנה. וכן כתב בשבועות עבר אפרים סימן ל"ה. אחרון שהוא [דר] נאלמו משנה לשנה שאין לנכך עליו שהסיני ועיין נהלכות קטנות חלק ב' (כ) [א] סימן רל"ג [ומ"ב] (ו) סימן רל"ו. על ריש המחבר משנה לשנה אינו מנכך זמן, מהרד"ק [מ"א סס] וכן כתב בשבועות שנות יעקב חלק ב' סימן ל"ה. ועיין לעיל סימן ר"ו ס"ק ב' כתיבא שנת ל"ה דאין מנכרין זמן על רית. מלאמי כעוד נמשך"ן כעוד נקלף שעל גדיים וטללים מנכרין שהסיני, וז"ע. מ"א [סס]: (יב) שני פעמים בשנה. הנכרת הזנה דף קכ"ט [מנחות עה, ג] מידוע"ס ד"ה היה] ובספר גן המלך [מ"ק

מחצית השקל

כרוב. אבל לענין שהסיני אזלינן בתר טעמא, דהא גם לענין תרומה שני מינים נקראים. ועיין בש"ך יורה דעה סימן צ"ח ס"ק ו' דגם לענין איסור לא לכל הדברים אזלינן בתר טעמא: (פ"ק א) אינו חוזר, כיון דחד טעמא הוא. וכדאמרין בעבוד זרה [שם] פלוגתא דאביי ורבא הנוכר לעיל דין חקרי וענבים טעם אחד לזון, ותלמי פלוגתא דאביי ורבא אי מקרי שני מינים, ואע"ג דק"ל כרובא דאזלינן בתר טעמא, מכל מקום צ"ל דלענין שהסיני וכן חיישינן לה, וכדמסיים שמשח כשראה כו' וידע שהיין יצא מהם כו'. וכן התרומת הדשן גופיה דסבירא ליה בסומן ל"ג דבאוכל ענבים חוזר ומברך על התירוש שהסיני, לא סמך על דאיהו זון דפלוגתא דאביי ורבא הנוכר לעיל, וכתב בעצמו אחר שהביא ראייה מפלוגתא דאביי ורבא זה לשונו וא"ת ניהו נמי דהיי מיני ניהו לענין ביטול (אסורים), מכל מקום אין סבירא שירבך עליהם תרי זימני, משום דהחירוש אינו בא אלא מן הענבים, ולא דמי לגורגנתיה דהתם גופים מחולקים וחלוקין נמי בשלש, נראה להביא ראייה כו' מהא דתנן [בבא מציעא צא, ב] פרק השוכר את הפועלים, כו' ע"ש. ולא כפרי חדש בקונטרס [ליקוטם אות ה] שסמך על ראייה זו דפלוגתא דאביי ורבא להכריע כדעת תרומת הדשן ודלא כשור"ע, וזה תרומת הדשן בעצמו לא סמך על ראייה זו. ותשובת מהרי"ל אינו חותה יד: **אפילו שנת ל"ה אחר מ' יום.** דאז נשתנה טעמו, ואין טעמו אז שנה לענבים, מכל מקום כיון דיצא מן הענבים, יצא בברכת שהסיני שברך על הענבים: **מידי דהוה אפילו דנהוגין בו.** דמצד הדין היה ראוי לברך שהסיני בשעת שיעורו דהיינו בשעה שואגרו, אלא דנהוג להמתין מלברך עד שעת נטילה, ובימים שני אין מברכים שהסיני בשעת נטילה כמו שכתוב לקמן סימן תרט"ב [סעיף ב]. וסומן על הזמן שאמר אחמול ביום ראשון, דאפילו תימא דיום ראשון היה חול, נמצא כשבירך ביום ראשון לא היה שנת עשיה וזה שנת נטילה, מכל מקום כתב הרא"ש [סוכה פ"ד סימן ב] כיון דנטלו ביום א' לשם מציה, אפילו תימא דיום ראשון חול, מכל מקום

עבודה זרה דף כ

פז

קצור שלחן ערוך קנב

שלא תתייחד עמו, הרי זה לא תתייחד עמו אפילו בעלה בעיר ואפילו בבית שהפתח פתוח לרשות הרבים^ט.

ו תינוקת שהיא פחותה משלש שנים מותרין להתייחד עמה. וכן תינוק פהות מתשע שנים מותר לאשה שתתייחד עמו^ט.

ז מי שאין לו אשה לא יהא מלמד תינוקות, מפני שאמותיהן באות לכית הספר ונמצא מתייחד עם אשה. ואינו צריך שתהיה אשתו שרויה עמו בבית הספר, אלא שתהא עמו בעירו) אפילו היא בביתה והוא מלמד במקומו. אבל אשה לא תלמד תינוקות אפילו יש לה בעל בעיר, אלא אם הוא דר עמה באותו בית, מפני אביהם שמביאים בניהם^ז.

ח צריך האדם להתרחק מן הנשים מאד מאד(ח). אסור לקרוץ בידיו או כרגליו ולרמוז בעיניו לאשה. ואסור לשהוק עמה להקל ראשו כנגדה או

שערים מצויינים בהלכה

ז) שתהא עמו בעיר. כ"כ בב"ש (סי' כב ס"ק כב), והקשה באמרי יושר (ח"ב סי' ט), הא מגמרא (קידושין פ') ובש"ע (כב ס"ג) מבואר דצריך,, שתהיה עמו", ורק באשה אמרו דסגי, אם בעלה בעיר דאימת בעלה עליה, ותירץ דגם גבי איש מהני כשאשתו יצאה בעיר על זמן מיעוט, וזה נמי בכלל, אשתו עמו, משא"כ גבי אשה מותר אפי' אם בעלה בעיר כל היום. ועפ"י זה הוריתי באשה שיש לה בת, ונישאת לאיש בזיווג שני, ולפעמים שהאשה יוצאה לחוץ העיר על זמן מיעוט, והוא לבדו נשאר עם בת אשתו, דיש מקום להקל אם הדלת אינו סגור. ואם גס בה יש להחמיר. עי' באהע"ז (סי' כב ס"ח). ומדברי השעה"צ (רלט ס"ק יז) מבואר משם דאם סוגר עצמו בחדרו ניצול בזה מאיסור יחוד, ולא משמע כן בחזון איש (גדה סי' צא), ועי' לקמן סי' קנז סק"ו.

ח) להתרחק מן הנשים מאד מאד. כתוב באהע"ז (סי' כא ס"ה) אסור להשתמש באשה למזוג לו כוס כו', והרמ"א כתב דנוהגין להקל במקום שבני אדם מצויים, וכן כל שאינו דרך חיבה וכוונתו לשמים, ובערור השלחן (שם ס"ט) כתוב דהא דנוהגין שהנשים מכבדין את האורחין בביתם ובאכסניא, משום דאין זה דרך התקרבות אלא דרך שירות. ובאכסניא יש לומר עוד טעם להתיר, ששם בני אדם מצויים.

קונטרס אחרון

עמוד תוספת

סק"ז. כשאשתו בעיר אי מותר לבעלה להתייחד עם אשה כו'. ובשו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קמח כתב דמדנקט הגמרא, כשבעלה בעיר, ולא נקט להיפוך, כשאשתו בעיר, יש סברא שאין להקל בזה דאין אימת אשתו עליו.

7 שם סעיף כ' ועי' טו"ז יו"ד סי' רמ"ה

5 שם סעיף ט' וב"ש.

סק"ז.

6 סעיף י"א.

קצור שלחן ערוך קנב

להביט ביפיה ט), ואסור להריח בבשמים המיוחדים לאשה וכל שכן כשהיא אוחותו בידה או שהן תלוין עליה. אסור להסתכל בבגדי צבעונין של אשה י) שהוא מכיר אותה, אפילו הכגדים אינם עליה שמא יבא להרהר בה. פגע אשה בשוק יא) אסור להלוך אחריה אלא רץ שתשאר לצדדין או לאחריה, ולא יעבור בפתח זונה אפילו ברחוק ארבע אמות. והמסתכל

שערים מצויינים בהלכה

הסתפקתי אם מותר לאיש לעמוד תחת בקורת אשה רופאת, ולהתטפל מאומנת (אחות) בביה"ת, ולפי הג"ל דדרך שירות מותר, ה"ג דרך שירות הוא, ועוד דביה"ת ובית הרופא מקום שבני אדם מצויים שם, אלא שקשה קצת ממש"כ המהרש"א (שבועות ג.) שכתב דלא שכיח שאשה תגלח לגדול משום דאין משתמשין באשה, וי"ל דגילוח הוא מדברים של חיבה דליפות הוא, וכמו להביט ולעיין בראשו שכתב הרמ"א שם דזהו דברים של חיבה וע"י שם בבי"ש (ס"ק יב).

ט) או להביט ביפיה. כתב הש"ך ביו"ד (קצה סק"כ) דמנהג פשוט שרופאים יהודים ממשמשים דופק של אשה ואפי' אשת איש, אפילו במקום שיש רופאים עכו"ם, וכן עושים שאר משמושים עפ"י דרכי הרפואה, כיון שאין עושים זאת בדרך תאוה וחיבה ובמלאכתם עסוקים, אבל בבית שמואל (סי' כ סק"א) השיג עליו דגם אם אינו דרך חיבה אסור, ובכרתי ופלתי (קצה סי"ז) כתוב דדברי הש"ך ברורים, ואפי' יש לה מחלה במקום התורפה רואים אותה דבמלאכתם עסוקים, ובשו"ת בגין ציון (ת"א סי' עה) כתוב נמי דלפי המנהג אין חילוק בין אשת איש לאשת אחיו, ומותר לו ליילד את אשת אחיו, אלא שנכון במקום שיש רופא אחר, להרחיק עצמו מליילד, וע"י בדרכ"ת (סי' קנו סק"ח וסי' קצה ס"ק נה).

י) בבגדי צבעונין של אשה. החייטים התופרים בגדים מיוחדים לאשה וכן בעלי מכבסה המנקין, — ע"י בגמרא (ע"ז כ:) דבעבדתיה טריד ואינו מהרהר, וע"י ס"ק הקודם.

יא) פגע אשה בשוק. ומה שנוסעים במרכבת תחתית (סאבוויי) וצפופים אנשים ונשים, וכמו כן נוסעים במרכבת הברזל וטסים באוירון ומקומו סמוך לאשה ובא לידי נגיעה, י"ל עפ"י הגמרא (פסחים כה:): דהיכא דלא אפשר ולא מכוין כו"ע מודו דמותר, והתוס' שם כתבו דאפילו אפשר בדרך אחר, אלא שהוא טורח גדול חשיב לא אפשר, וה"ג ליסע בכל פעם במרכבה יחידית (מונית—טעקסי) הוא הוצאת ממון ודינו כמו טרחה רב (ע"י לעיל ח"א סי' לו סק"ט), והוי לא אפשר והוא אינו מתכוין לה, וע"י לעיל (סק"ט) דכל היכא דאינו דרך חיבה ליכא איסור לדעת הש"ך ורוב פוסקים, ובאגרות משה (אהע"ז ח"ב סי' יד) כתב נמי להתיר עפ"י דברי הש"ך, למי שאין טבעו רע. וע"י בריטב"א (סוף קידושיין) דהכל לפי האדם כו', וברמב"ם (אס"ב פכ"ב הכ"א) כתוב דאין מחשבות עריות מתגברות אלא בלב פנוי מן החכמה כו'.

פמ

קצור שלחן ערוך קנב

אפילו באצבע קמנה יב) של אשה ונתכוין ליהנות ממנה עונו גדול מאד, ואסור לשמוע קול אשה יג) או להסתכל בשערה⁸.

פ) אין שואלין בשלום אשה כלל יד), ואפילו על ידי בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים ולכן כשכותב אגרת לחבירו אסור לכתוב ולומר:

שערים מצויינים בהלכה

יב) והסתכל אפילו באצבע קמנה. כתוב בהגהות יעב"ץ (ברכות כד.) דהיינו מעיין בהשגחה ובכוונה, אבל בפתח עינים (ע"ז כ.) כתוב דכל הבטה אפילו דרך העברה בעלמא אסור, ובסמ"ע (ח"מ סי' קנד ס"ק יד) כתוב נמי דלשון הסתכלות משמע ראייה מועטת, אבל במג"א (קכח ס"ק לה) כתוב דלשון הסתכלות היינו להסתכל הרבה אבל ראייה מועטת אינו בכלל, ובאשל אברהם מבוטשאטש (סי' שו) כתוב נמי דענין הסתכלות היינו מה שבידו לעצום עיניו, משא"כ ראייה בעלמא דרך העברה שבא לפניו אין שום קפידא. וכעין זה כתוב בשלטי גבורים (ע"ז פ"ג) לענין הסתכלות בצורות האלילים שעל המטבעות. יג) ואסור לשמוע קול אשה. עי' מזה לעיל ח"א (סי' ח ס"ק יב). יד) אין שואלין בשלום אשה כלל. בעזר מקודש (סי' כא ס"ו) כתוב דיש נוהגין אחר ברית מילה לילך לבית היולדת לברכה בברכת מז"ט, וכן בנשואין מברכים ברכת מז"ט להכלה וקרוביה, מפני שאין זה סגנון שאלת שלום אלא בקשת תפלה בפניה שיהי' למז"ט, ודוקא דרישת שלום שהיא בבחי' אהבה ואחוה אסור, והוא מונע עצמו גם מזה, והרבה צדיקים נהגו להקל בזה. ובחכמת אדם (כלל קכה ס"ה) הביא מכתב מתרה"ד (ח"ב סי' רסא) שכתב לאשה, „מנשים באהל תבורך מרת הענדלין“, משום דאין זה בכלל שאלת שלום, וגם אנחנו ראינו מכתב מהגה"ק בעל מגחת אלעזר, שכתב ניחום אבלים להרבנית אשת מז"ר מהר"ש ענגיל זצ"ל. ובשו"ת מהר"ם שיק (אהע"ז סי' נג) כתוב דהא שמברכין „בוקר טוב“ וכדומה דסומכין עמש"כ הרמ"א (סי' כא ס"ה) דהכל לשם שמים.

קונטרס אחרון

ס"ק יב. במושג, הסתכלות והבטה וראייה, רחילוקים ביניהם כו'. עי' רש"י חקת כא—ח, דלשון ראייה היינו ראייה בעלמא ולשון הבטה היינו בכוונה, והתרגום שם על לשון ראייה תירגם, 'וחזו' ועל לשון הבטה תירגם 'ומסתכל', הרי דלשון הסתכלות והבטה פי' בכוונה.

ס"ק יד. שאלת שלום לאשה ע"י מכתב ברכת מז"ט וניחום אבלים כו'. ובשו"ת גודע ביהודה מהד"ת יו"ד סי' רד, כתב על המנהג שהחתן כותב אגרת שלום להכלה, פסק שם דמפני שהחתן לא נהג כהמנהג איהו דאפסיד אנפשי' ועורר שנאה ואיבה כי לא השתדל למצא חן כו', ומובן מדבריו שם דכשאינן המנהג כן, אין לו לכתוב מכתבים.

תלו

במדבר בא חקת

אונקלוס

וְשִׁים אֹתוֹ עַל-גַּם וְהָיָה כָּל-
הַנְּשׁוּף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי: ׀ וַיַּעַשׂ
מֹשֶׁה נְחֹשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-
הַיָּם וְהָיָה אִם-נִשְׁךְ הַנְּחֹשׁ אֶת-
אִישׁ וְהָבִיט אֶל-נְחֹשׁ הַנְּחֹשֶׁת
וְחָי: שׁי וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ
בְּאֹכֶת: יא וַיִּסְעוּ מֵאֹכֶת וַיַּחֲנוּ

יְתִיב על אֵת וַיְהִי כָּל
דִּיתְנָכִית וַיַּחֲנוּ יְתִיב
וַיִּתְקַים: ׀ וַיַּעֲבֹד מֹשֶׁה חֲוִיָּא
דְּנַחֲשָׁא וְשׁוּיָיָה על אֵת
וְהָיָה כְּד נְכִית חֲוִיָּא יֵת
גְּבָרָא וּמִסְתַּכָּל לְחֲוִיָּא
דְּנַחֲשָׁא וּמִתְקַים: ׀ וַיִּנְטְלוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂרוּ בְּאֹכֶת:
יא וַיִּנְטְלוּ מֵאֹכֶת וַיִּשְׂרוּ
בְּמַגִּזִּית עֲבָרָא בְּמַדְבָּרָא

תולדות אהרן ויעש משה נחש
נחשת. ס' הזוהר פרשת תרומה.

בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּמַדְבָּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב

שפתי חכמים

רש"י

שרף ועקרב דאם כן והשרפים מיבעי ליה והא דכתיב עשה לך שרף
שמע מינה דמין נחש היה ששמו שרף יש לומר עשה לך נחש שרף
קאמר וכמוהו ומאכלו בריאה פירוש שה בריאה: ׀ ר"ל לפי שדרך
לרמוז כמות על אותו מקום שהאות שם לפי שהמוט גבוה משום
הכי קרינו למוט נס: ׀ דאם לא כן כל למה לי לכתוב והיה הנשוף
וכו': נ לשון חולי מתכחש גופו והולך שלא מת מיד (ככא קמא דף
צ"ב): ׀ כתב הרמב"ן ולא הבינותי זה שהרי הקדוש ברוך הוא לא
הזכיר אלא עשה לך שרף אבל כוונתם לומר שהלך משה אחר שם
העצם עד כאן לשונו. ונראה לפרש כיון דשם העצם של נחש
שקוראו הקדוש ברוך הוא הוא נחש אם כן למה קראו הכא שרף
אלא אמר משה רמז לי הקדוש ברוך הוא דמשום הכי קראו בשם
התואר ולא בשם העצם כדי לעשות הנחש נחשת כדי שעל ידו יבא
שם העצם ודו"ק: ע ר"ל לא ידעתי למה נקרא מקום ההוא עיי
העברים אבל פירוש של עיי ידע כדמסיק: ׀ פירוש מכבד במכבדת
מפני שהוא לשון יעים שגורף בו את הדשן: צ ר"ל דלשון

(ח) ע"ז נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז
(אשטאנג) וכן וכנס על הגבעה"א. אריס נסיב. שאו נסי
ולפי שהוא גבוה לאות ׀ ולרביה קוראו נס: כ"ז
הנשוף. אפילו כלב או חמור נושכו בו היה נזוק
ומתנוונה ב והולך אלא שנשיכת הנחש ממהרת להמית
לכך נאמר כאן וראה אותה רביה בעלמא"י. ונשיכת
הנחש נאמר והצטע והיה אם נשך הנחש את איש והצטע
וגו' שלא היה ממחר נשוך הנחש להתרפאות אלא"כ
מצטע בו בצוונה. ואמרו רבותינו וכי נחש ממת או
מתיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה
ומשעזדין את לבם לאציהם שנשמים היו מתרפאים
ואם לאו היו נמוקים (נ"א ניוקים): (ט) נחש נחשת.

לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקב"ה קוראו נחש ׀ ואני אעשנו של נחשת ל שון נופל על
לשון: (יא) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שם עיי ועי לשון מורבה הוא דבר הטאטע צמטאטע
פ והעיי"ן בו יסוד לזדה והוא מלשון יעים ויעה צד"ה: העברים. דרך מעבר העוצרים שם את הר נבו צ אל
א ישיה ל בשם מט גש יג דבמזביר הישטיה כח

רמב"ן

אבן עזרא

ט. ויעש משה נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו
של נחשת, אלא אמר משה הקב"ה אמר לי נחש,
אני אעשנו של נחשת, לשון נופל על הלשון, זה
לשון רש"י מדברי רבותינו (ב"ר לא ח). ולא הבינותי זה, שהרי הקב"ה לא הזכיר לו "נחש" אלא "עשה לך
שרף". אבל דעתם לומר כי הלך משה אחר שם העצם אשר לו. והנראה בעיני בסוד הדבר הזה, כי הוא
מדרכי התורה שכל מעשיה נס בתוך נס, תסיר הנזק במזיק ותרפא החולי במחליא, כמו שהזכירו (מכילתא ויסע

(י) ויסעו בני ישראל. מארץ אדום כי כן כחוצ לסבוב
ואחרית גבולה פוטון ומפוטון נסעו אל אצות כי כן כחוצ:
לשון רש"י מדברי רבותינו (ב"ר לא ח). ולא הבינותי זה, שהרי הקב"ה לא הזכיר לו "נחש" אלא "עשה לך
שרף". אבל דעתם לומר כי הלך משה אחר שם העצם אשר לו. והנראה בעיני בסוד הדבר הזה, כי הוא
מדרכי התורה שכל מעשיה נס בתוך נס, תסיר הנזק במזיק ותרפא החולי במחליא, כמו שהזכירו (מכילתא ויסע

בעל הפורים

ספירנו

(ט) וישימהו ע"ז הנס. כדרך המייסר את בנו שמיס השנע שמכהו עונם ופורענותם ויחזרו בתשובה: (ט) נחש נחשת. אתר שהבין

עבודה זרה דף כ

באר הגולה

קמב:

הלכות ברכות סימן רכה רכו

מ שם. נ טור בשם הרמב"ם. ס ברכות מג ונת. ע ירושלמי שם. פ טור בשם הרמב"ם.

לכן הרבה, (כ) והקפנת, דהינו שבטנו גדול ומתוף עביו נראית קומתו מקפחת, והגנס, והדרקונה, דהינו, מי שהוא מלא יבלת, ופתווי הראש, (כא) שכל שערוותיו דבוקות זה בזה, ואת הפיל ואת הקוף, מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם משנה הבריות: **ט**. ה' הרואה את החגר ואת (כב) הקטע ואת (כג) הסומא, ומכה שחין, והבהקנין, והוא מי שמנמר בנקדות (כד) דקות, אם הם (כה) ממעי אדם מברך משנה הבריות, ^[א*] ואם נשתנה אחר כך (כו) מברך דין האמת. ויש מי שאומר (כז) דדוקא על מי שמצטער עליו, (כח) אבל על עובד פוכבים אינו מברך. (כט) ואינו מברך אלא פעם ראשונה שהשנוי עליו גדול מאד. הגה (ל) ויש אומרים (לא) משלשים יום ^{טו} לשלשים יום (טו): **י**. **(לכ) הרואה אילנות טובות ובריות נאות, ^{טו} אפלו (לג) עובד פוכבים או בהמה, אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שפכה לו בעולמו. ואינו מברך עליהם אלא פעם ראשונה ולא יותר, לא עליהם (לד) ולא על אחרים, אלא אם כן היו נאים מהם:**

רכו הרואה פרחי האיץן מה מברך. וכו' סעיף אחד:

א ברכות מג

א **היוצא (א) בימי ניסן וראה אילנות שמוציאין ^ב (ב) פרח, אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שלא**

באר היטב

להסתכל בו ביותר אסור, ואסור לומר כמה נאה כותי זה: **יז**. בהמה. על הפרדה נאה אין לברך, דמאסי, הלכות קטנות חלק א סימן רסה:
ל. פרח. ואין מברכין כי אם על אילני מאכל, הלכות קטנות חלק ב סימן כח. ונהוא

יז. שמצטער עליו. וקאי אברכת דין האמת, אבל אם הם ממעי אמן מברך לעולם משנה הבריות, **ט"ז**, מגן אברהם: **טו**. לשלושים יום. פרוש, שלא ראה אחר היוצא בו תוך שלושים יום: **טז**. אפלו וכו'. דהינו ראה בעלמא דמתר, אבל

באר הלכה

טא ^[א*] ואם נשתנה אחר כך וכו'. ואם הרואה אותו אינו יודע אם נולד פן או לא, צריך עיון אם יברך דין האמת נחדישי ר' עקיבא איג' ע"ז שם:

י ^[א*] אפלו עובד פוכבים. עין משנה ברוך בשם מגן אברהם. וקצת ראה לברך מעבודה זרה דף כ דקמקשה מיתבי וכו', שלא יסתכל אדם באשה נאה וכו', תפוק לה דאפלו היה זכר היה אסור להסתכל בו מצד דאסור להסתכל בדמות וכו', אלא ודאי דהסתכלות בעלמא שרי, דדוקא להסתכל בו ביותר ולהתבונן בדמותו, והתם לענין אשה אפלו סתם הסתכלות אסור:

משנה ברורה

ח (כ) והקפנת דהינו וכו'. ובככורות (דף מה) משמע דהוא אריך וקטין, ולפי שדק הוא אינו יכול לסבל קומתו ונכפף, ודומה כמי שחליותיו שמוטות [מגן אברהם]: **(כא) שכל שערוותיו וכו'**. ונולד כך ממעי אמו, דאי ^כ נעשה לו זה אחר כך, אומר דין האמת: **ט** **(כב) הקטע**. שנקטעו לו ידיו: **(כג) הסומא**. משתי ^{כז} עיניו: **(כד) דקות**. הינו, שיש לו נקדות כעדרשים אדמים קצת, אלא שבין ערשה לערשה יש לכן צח ומבהיק, ועל שם אותו הלכן נקרא בהקנין [מחצית השקל, ועין באליה רבה ובפרי מגדים. אכן אם שכית שם הרבה אנשים פנה, מסתברא דאין זה גנאי ולא שנוי שיברך על זה דין האמת ומשנה הבריות, וכל שכן אם נעשה זה על ידי חם השמש וצתידין להסתלק, נראה דלכלי עלמא אין לברך על זה]: **(כה) ממעי אדם**. קאי אכלהו, ^{כז} לברך אקטע: **(כו) מברך דין האמת**. שבא לו זה על ידי ענש: **(כז) דדוקא וכו'**. קאי ^כ על ברכת דין האמת, דאינו שיף אלא למי שמצטער ומצדיק הדין, אבל ברכת משנה הבריות לא שיף במצטער דוקא, מידי דהוי אפיל וקוף: **(כח) אבל על עפוי'ם וכו'**. מלתא דפסיקא נקט, ^{כז} והוא הדין לכל מי שאינו מצטער עליו: **(כט) ואינו מברך וכו'**. זה קאי גם אברכת משנה הבריות [ט"ז], ורצה לומר, דאפלו ראה כושי אחר ויכהאי גוונא שארי דברים הנ"ל אחר שלשים יום גם כן אינו מברך, והטעם, דעל שנוי אין שיף לברך רק פעם ראשון שרואה הדבר והשנוי גדול בעיניו, ומשמע מהט"ז דכל שבין דקאי המחבר אברכת דין האמת, אמנם בספר נהר שלום כתב, דלענין דין האמת, שהוא דוקא על קרובו ואוהבו שמצטער עליו, מסתברא דאם רואה זה עוד על קרובו אחר, כדאי נתגדל עליו עוד הצער יותר ושיף לברך על זה דין האמת: **(ל) ויש אומרים וכו'**. ולמעשה ^כ יש להורות דיברך אחר שלשים בלא שם ומלכות [אליה רבה עין שם]: **(לא) משלושים יום**. פרוש, שלא ראה אחר ^{כז} כיוצא בו תוך שלושים יום [מגן אברהם]: **י** **(לכ) הרואה וכו' ובריות נאות**. בין זכרים בין נקבות, ועכשו לא נהגו כלל לברך ברכה זו נחיי אדם, ^{כז} עין שם טעמו, ומכל מקום נכון לברך בלא שם ומלכות: **(לג) עובד גלולים**. הינו ראה בעלמא דמתר, אבל להסתכל בו ביותר ולהתבונן בדמותו אסור [מגן אברהם], ואסור לומר כמה נאה כותי זה, משום לא תחנם [גמרא]: **(לד) ולא על אחרים**. אפלו ^{לד} לאחר שלשים יום:

רכו א **(א) בימי ניסן**. ארחה דמלתא נקט, שאז דרך ארצות החמים ללבלב האילנות, והוא הדין בחדש אחר, כל שרואה הלבלוב פעם ראשון מברך [אחרונים]: **(ב) פרח**. דוקא פרח, הא עלים לחודה לא, ואף בפרח, דוקא באילני מאכל, שמזה הפרח עתיד להתגדל פרי, אבל אילני סרק לא [אחרונים]:

שער הציון

כבית יוסף: **כט**. כן מוכח מהג"א: **ל**. כן מוכח ממגן אברהם פסעיף קטן יט: **לא**. ועין בבאור הג"א דתלוי זה בפלגתא במה דפליגי לעיל בסימן ריח סעיף ג ועין שם בסוהו, וממילא לדידה הלכה כהיש אומרים. ועין בפרי מגדים בשם התנחלת צבי: **לב**. דאלו על זה שברך מתחלה, פשיטא דלכלי עלמא לא יברך עליו לעולם: **לג**. וכל נראה, משום דכונת הגמרא דוקא כשהם נאות ביותר. כראיתא ברמב"ם פ"ד * מהלכות ברכות, ומי יוכל לדקדק בזה: **לד**. זהו לדעת המחבר הנ"ל, אבל להיש אומרים שם, גם בזה צריך לברך לאחר שלשים על אחרים [אליה רבה בשם מלבושי יום טוב ושאר פוסקים והגרי"א. ולא כפי"ח]:

ח כה. דכן הוא לפי גרסתו פגמא דקחשיב לה בפריהתא פהדי אנך דברכתו דין האמת, וכן הוא גם כן בחוספתא, והרי"ף והרא"ש נמי מודים בזה לדניא, אלא דהיה להם גרסא אחרת, והערוך דפרש פתווי הראש, שאין ראשו סגולל אלא רחבה, על פתח דגריס כגריס הרי"ף, דאי לא ה"י לא סלקא סוגית הגמרא שם כמאי דקאמר דיקא נמי, עין שם: **ט** כו. אליה רבה. ונראה, דאי לא ה"י לא שיף לומר משנה הבריות דאין זה שנוי גדול כל כך, אבל לענין דין האמת אם נעשה בנו או קרובו שמצטער עליו סומא אפלו באחת מעיניו, מסתברא דיוכל לברך דין האמת: **כז**. כן הוא שם בגמרא, ודברי הפרי מגדים לא אביו בזה: **כה**. כ"ח ומגו אברהם וט"ז והגרי"א ושאר אחרונים. ולא